

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

მედეა აბულაძე

ქ. ქუთაისის არქიტექტურულ - გეგმარებითი განვითარება და მისი სამომავლო
პერსპექტივები

დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

წარდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თბილისი

2013 წელი

სამუშაო შესრულებულია საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტში
არქიტექტურის, ურბანისტიკის და დიზაინის ფაკულტეტი

ხელმძღვანელი: არქიტექტურის დოქტორი, სრული პროფესორი:

ოთარ ნახუცრიშვილი

რეცენზენტები: არქიტექტურის დოქტორი, პროფესორი:

თამაზ ნათიძე

არქიტექტურის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი:

მედეა მელქაძე

დაცვა შედგება: 2013 წლის 22 ივლისი, 12 საათზე

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის არქიტექტურის, ურბანისტიკის და
დიზაინის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს კოლეგიის სხდომაზე:

კორპუსი 1, აუდიტორია 403

მისამართი: 0175, თბილისი, კოსტავას 77.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება სტუ-ს ბიბლიოთეკაში,

ხოლო ავტორეფერატისა - ფაკულტეტის ვებგვერდზე

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი:

არქიტექტურის დოქტორი, ასოც. პროფესორი

მარიკა ფოჩხუა

თემის აქტუალობის წარმოჩენისათვის მოკლედ მიმოვიხილავთ იმ პრობლემებს, რომელზეც გავამახვილეთ ყურადღება.

საქართველოში დამოუკიდებლობის აღდგენასთან ერთად შეიცვალა ქვეყნის პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, **გაჩნდა მიწაზე კერძო საკუთრების ფაქტორი**, რამაც პირდაპირი გავლენა იქონია ქალაქების ურბანულ და არქიტექტურულ-სივრცობრივ განვითარებაზე.

მოხდა ინსტიტუციური ცვლილებები; შეიცვალა მიდგომა ქალაქგეგმარებითი პროექტირების მიმართ, გრძელვადიანი გენგეგმების მიმართ. გაუქმდა მშენებლობის სამინისტრო და მასთან ერთად მშენებლობის მარეგულირებელი მრავალი ფუნქცია, მოხდა **ქალაქმშენებლობითი საკანონმდებლო და ნორმატიული ბაზის მოშლა**, რაც დამაბრკოლებელ ფაქტორად იქცა ზოგადად ქალაქგეგმარებითი საქმიანობის წარმართვაში, ასევე საქართველოს **განსახლების ახალი გენერალური სქემის შემუშავებაში**, რომლის გარეშე, საერთაშორისო ფართომასშტაბიანი პროექტების რეალიზაცია, ქვეყანას შეუქმნის განუზომელი ნეგატიური ცვლილებების საფრთხეს.

ფოტო 1 - ქუთაისის პანორამა 2012 წ.

ნათელი ხდება, რომ ქალაქგეგმარებითი პროექტირების ერთიანი სისტემის მოშლას, როცა აღარ არსებობს ამ სისტემის არც ერთი იერარქიული საფეხური,

შესაძლებელია მოჰყვეს დამანგრეველი შედეგი. განსაკუთრებით ეს მწვავედ შეეხო ისტორიულ ქალაქებს.

ჩვენ განვიხილავთ ქვეყნის სიდიდით და მნიშვნელობით გამორჩეულ ქალაქ ქუთაისს, რომელიც მუდამ იყო ქვეყანაში მიმდინარე პროცესების ეპიცენტრში და ამდენად მუდამ იყო აქტუალური.

კვლევის მიზანია: ქალაქ ქუთაისის ქალაქგეგმარებითი პროექტირების ისტორიის კვლევის ფონზე, ხელშესახებად წარმოვაჩინოთ ქუთაისის პრობლემები დღევანდელ ეტაპზე, დავსახოთ შემდგომი პერსპექტივები.

კვლევის ამოცანებია: ჩატარებული კვლევის საფუძველზე, ქ. ქუთაისის ქალაქწარმომქმნელი და განმავითარებელი პოტენციალის გამოვლენა და ჩამოყალიბება რეკომენდაციებისა მომავალ გენერალურ გეგმაზე სამუშაოდ.

კვლევის ობიექტია: ქუთაისის ისტორიული და ქალაქგეგმარებითი მემკვიდრეობის გრაფიკული მასალა, კარტოგრაფიული რუკები; საბაზისო საპროექტო დოკუმენტაცია - 1938, 1947, 1956, 1976 წწ-ის გენგეგმები, 2000-2025 წ-ის გენგეგმის ესკიზები, ადრეული სქემები; საგარეო სატრანსპორტო ქსელები და განვითარების პერსპექტივები.

კვლევის მეთოდი შეესაბამება კვლევის თანმიმდევრული პროცესის შესაბამის ამოცანებს. მოიცავს ლიტერატურული წყაროების, მოძიებული საპროექტო დოკუმენტაციის სისტემურ შესწავლას; მოხდა საბჭოთა პერიოდის საკანონმდებლო ბაზის, თეორიისა და პრაქტიკის ურთიერთ დამოკიდებულებისა და მიმდინარე პროცესების პარალელური განხილვა, 2004 წელს ქ. ქუთაისის მერიის მიერ ჩატარებულ სოციალური გამოკითხვა-ანკეტირების ანალიზი; ჩატარდა გამოკითხვები.

კვლევის მეცნიერულ სიახლეთა: 1872 წლის ცალკეული გეგმების მოძიება და

აღდგენა, ამ პერიოდის ქუთაისის თითქმის სრული სურათის წარმოჩენა და მისი ელექტრონული ვერსიის შექმნა.

სიახლეა, ქუთაისის დღემდე ნაკლებად შესწავლილი ქალაქგეგმარებითი ისტორიის ანალიზი. პირველი შრომა, რომელიც მიემდვნა ქუთაისის ამ მიმართულების კვლევას ეკუთვნოდა არქიტექტორ თ. ლომთაძეს და მოიცავდა პერიოდს 1975 წლამდე. მანამდე ეს თემა ზოგად კონტექსტში განხილულ იქნა ლ. სუმბაძის და ვ. ცინცაძის სტატიაში, რომელიც შეეხებოდა იმერეთის საცხოვრისების შესწავლას (1948 წ.), ვ. ბერიძის სამეცნიერო შრომაში „ქართული საბჭოთა არქიტექტურის ისტორია“ – (1921-1933 წწ.), ნ. ჯანბერიძის მონოგრაფიაში „ქართული საბჭოთა არქიტექტურა“ 1971 წ, მოგვიანებით 1989 წ-ს ნ. ასათიანის ნაშრომში „ქართული საბჭოთა ქალაქთმშენებლობა (1920-1930 წწ.)“.

მოხდა მოძიებული მასალის სისტემატიზაცია, ანალიზი და ამის საფუძველზე, დასკვნებისა და რეკომენდაციების ჩამოყალიბება.

ნაშრომის პრაქტიკულ ღირებულებაა კვლევის შედეგად მიღებული დასკვნები და რეკომენდაციები, რომელიც შესაძლებელია გამოყენებულ და გათვალისწინებულ იქნას ქ. ქუთაისის ახალი გენერალური გეგმაზე მუშაობის პროცესში, ასევე ქალაქისათვის პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრაში, საკანონმდებლო ნორმატიული ბაზის დახვეწაში, ცალკეული ტრადიციული და ახალი დარგების გაძლიერებაში.

ნაშრომის აპრობაცია: სადისერტაციო ნაშრომის კვლევის ძირითადი შედეგები (თავები, დასკვნები, რეკომენდაციები) სამეცნიერო სტატიების სახით გამოქვეყნებულია სამეცნიერო-ტექნიკურ ჟურნალებში, მოსმენილია სემინარებზე და მოხსენებები გაკეთებულია თბილისის ტექნიკური უნივერსიტეტის კონფერენციებზე.

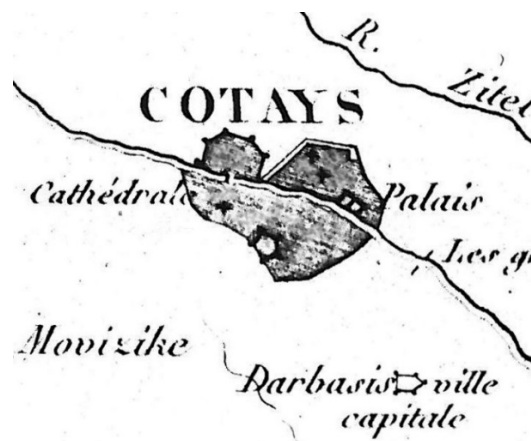
დისერტაციის სტრუქტურა და მოცულობა. ნაშრომი მოიცავს: შესავალს,

ლიტერატურის მიმოხილვას, ორ თავს და ქვეთავებს, დასკვნებს, რეკომენდაციებსა და წინადადებებს, გამოყენებული ლიტერატურის ჩამონათვალს, ილუსტრაციებს (ქალაქის სქემები, გეგმები, ფოტოები, ჩანახატები) და ცხრილებს.

რამდენადმე განსხვავებული თემა (ქუთაისის საგარეო ტრანსპორტი, საგარეუბნო ზონა, ქვეყნის განსახლების რეგიონალური სქემა, საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზა), რომელთა განხილვა საჭიროდ ჩავთვალეთ სადისერტაციო თემის უკეთ წარმოჩენისათვის, უფრო ვრცლად იქნა მოწოდებული ძირითად ტექსტში: - თითოეული თემა იწყება მოკლე ისტორიული წანამძღვრებით და ერთვება საერთო სადისერტაციო თემაში.

ნაშრომის - „ქ. ქუთაისის არქიტექტურულ-გეგმარებითი განვითარება და მისი სამომავლო პერსპექტიები“, სათაურიდან გამომდინარე, რეკომენდაციები და წინადადებები არ საჭიროებენ სიღრმისეულ დაკონკრეტებას, მიუხედავად ამისა, ტექსტში გვაქვს რიგი ასეთი მოსაზრებებისა: ტურიზმის, მსუბუქი მრეწველობის და სამეცნიერო საქმიანობის ხელშეწყობასთან დაკავშირებით.

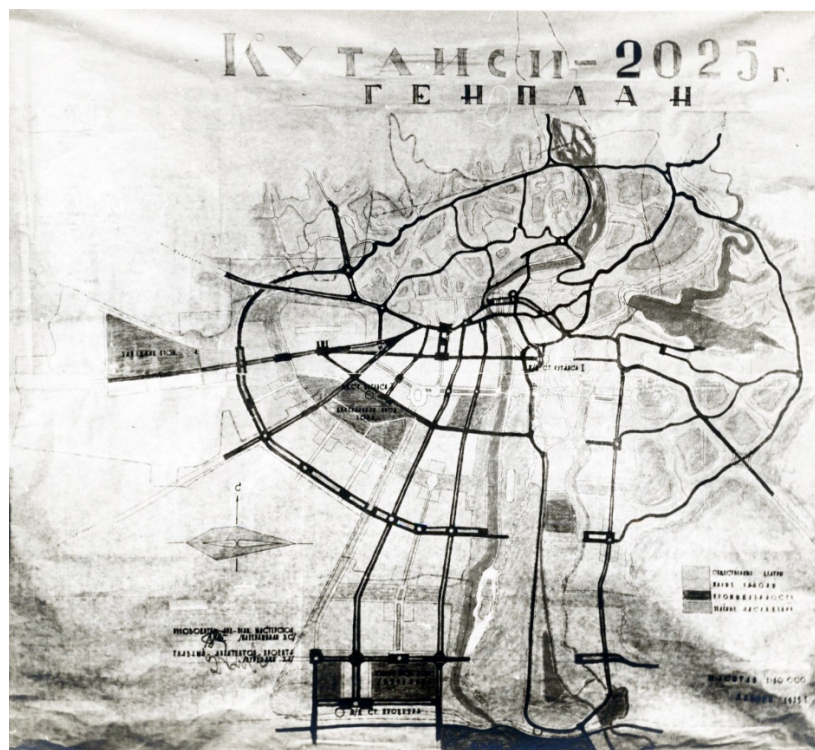
დისერტაციის სრული ვერსია შეადგენს კომპიუტერულ 151 გვერდს, აქედან 97 ილუსტრაციას და 4 ცხრილს.

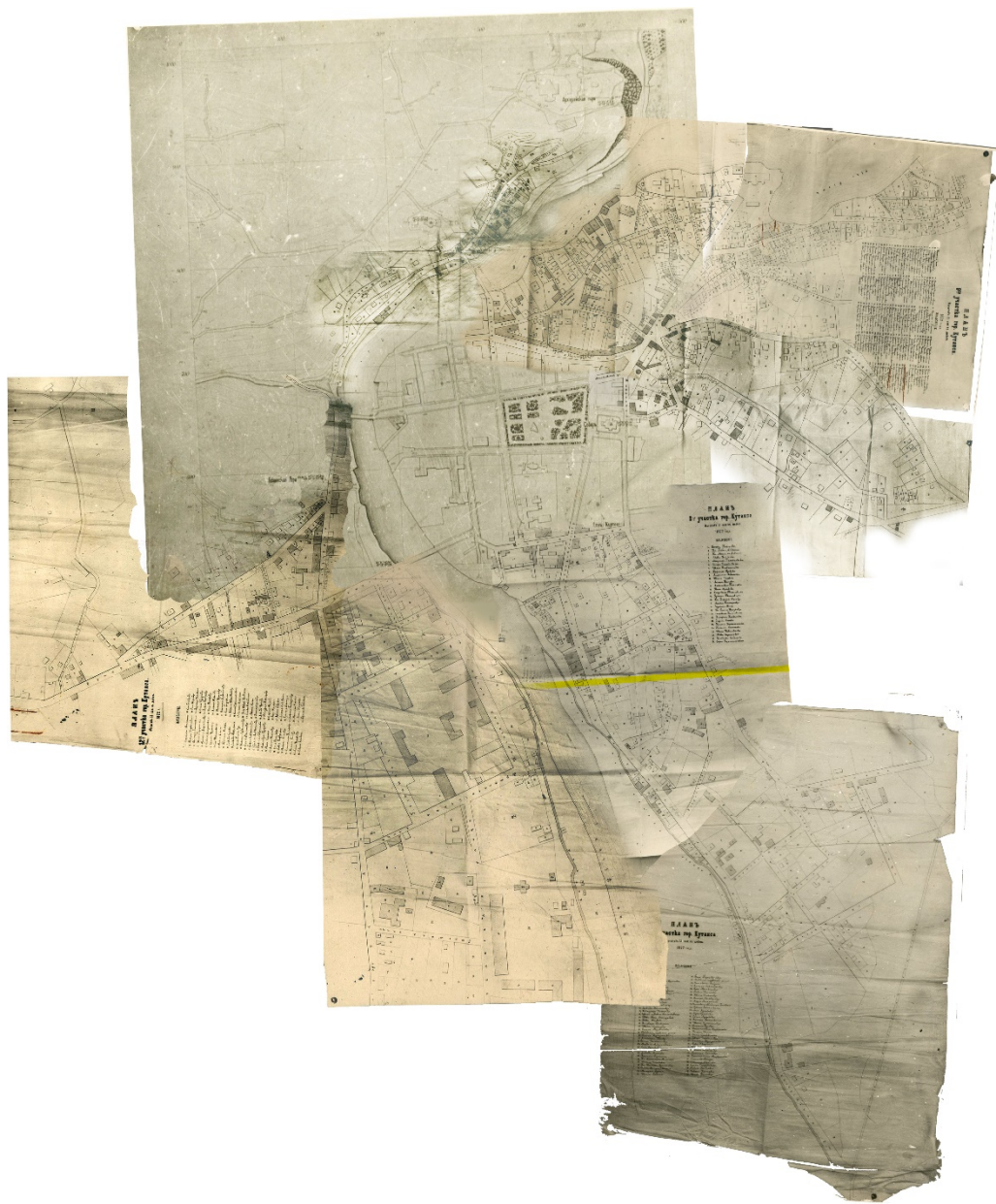
ფოტო 2- ქუთაისის სქემატური გეგმა-1738 წ. (ამონარიდი ჟაკ ფრანსუა გამბას წიგნიდან)

ფოტო 2-ქუთაისის რეკონსტრუქციისა და განვითარების III გენგეგმა(ძირითადი ნახაზი)-1976წ.

ფოტო 3- ქუთაისის 2025 წლის გენგეგმის ესკიზი. ზ. ქურდიანი -1976 წ.

ფოტო - ქუთაისის გეგმა 1872 წ.

დისერტაციის ძირითადი შედეგები თავების მიხედვით:

შესავალში განხილულია: თემის აქტუალობა, კვლევის მიზანი და ამოცანები, კვლევის ობიექტი, კვლევის მეთოდика, მეცნიერული სიახლე და მისი პრაქტიკული მნიშვნელობა. წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს რეკომენდაციების შემუშავებას შემდგომი პერსპექტივებით, უკვე მომდევნო

თაობის ქუთაისის რეკონსტრუქციისა და განვითარების გენერალურ გეგმაზე სამუშაოდ.

თავი I - ლიტერატურის მიმოხილვა: ეთმობა ლიტერატურული წყაროების ქრონოლოგიურ ანალიზს, ქუთაისის ქალაქმშენებლობითი განვითარების ეტაპების შესაბამისად, ზოგიერთი მნიშვნელოვანი მასალის შედარებით ვრცელ განხილვას.

ნაწილი I - „ქ. ქუთაისის ისტორიულ- რეტროსპექტიული მიმოხილვა“ მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: 1. მეფის რუსეთის დროინდელი გრაფიკული წყაროების ანალიზი; 2. ქუთაისი და ჟაკ ფრანსუა გამბა; 3. ქუთაისი და დიუბუა დე მონპერე; 4. ქუთაისის 1872 წლის გეგმა; 5. ქუთაისის ძველი ხიდები; 6. დასკვნები.

გაანალიზებულია რუკები, შექმნილი იმერეთის სამეფოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ. ესაა 1820, 1844, 1872, 1909 წლის გეგმები, დართულია კომენტარები; საინტერესო რუკას გავეცანით ფრანსუა გამბას წიგნში „მოგზაურობა ამიერკავკასიაში“, ასევე კვლევითის მნიშვნელოვანია დიუბუა დე მონპერეს მიერ შესრულებული ქუთაისის გეგმა, რომელიც შეიძლება ჩაითვალოს ქუთაისის რეკონსტრუქციის პირველ გეგმად; განვიხილეთ ქუთაისის ძველი ხიდები და წარმოვადგინეთ პირველი ნახაზი „თეთრი ხიდისა“, რომლის დედანი დაცულია ქუთაისის არქივში.

ნაწილი II - „ქ. ქუთაისის, გეგმარებით-სივრცითი განვითარების წინაპირობები და მისი ადგილი საქართველოს განსახლების სისტემაში“, მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: 1. საბჭოთა პერიოდში შექმნილი გენგეგმები - 1938, 1947, 1956 წლები; 2. 1976 წლის „ქ. ქუთაისის რეკონსტრუქციისა და განვითარების III გენგეგმა“ 3. ქ. ქუთაისის საერთო საქალაქო ცენტრის შესახებ - 1983 წ; 4. პროექტი „საქართველოს განსახლების რეგიონალური სქემა“ 1976 წ; 5. ქ. ქუთაისის

საგარეუბნო ზონის პროექტი - 1976 წ; 6. ქ. ქუთაისის საგარეო ტრანსპორტი. 9. დასკვნები.

განსაკუთრებით გავამახვილეთ ყურადღება ქუთაისის მესამე თაობის 1976 წლის გენგეგმაზე, რომელსაც ძირითად ქალაქწარმომქმნელ ფაქტორად, მრეწველობა და მრეწველობის განვითარების პერსპექტივები დაედო საფუძვლად და რომელიც ითვლება გრაფიკული მასალის მოცულობითა და დოკუმენტაციის სისრულით, დღეისათვის ქუთაისის ყველაზე სრულყოფილ ქალაქგეგმარებით დოკუმენტაციად.

გავაანალიზეთ 1983 წელს „ქ. ქუთაისის მრავალფუნქციური საერთო საქალაქო ცენტრის“ შექმნაზე გამოცხადებული საკონკურსო პროექტები, განვიხილეთ ქუთაისის და მისი საგარეუბნო ზონის როლი საქართველოს განსახლების რეგიონალურ სქემაში, როგორც დასავლეთ საქართველოს ცენტრალური ადგილისა, განხილულია ამ კონტექსტში ქალაქი „ლაზიკას“ უარყოფითი გავლენა ქ. ქუთაისზე; წარმოდგენილია მასალა ქუთაისის საგარეო სატრანსპორტო ქსელზე, ახალი შემოვლითი გზის მშენებლობაზე, ახალ აეროპორტზე, განხილულია 1976 წელს შესრულებული ქუთაისის სატრანსპორტო ქსელის ესკიზი 2025 წლის პერსპექტივით.

აქედან დასკვნები:

- **ქუთაისის 1938, 1947, 1956 წლების ქუთაისის გენ-გეგმებმა** დაადგინეს ქალაქის განვითარების ვექტორები და ფუნქციონალური ზონირება, რის მიხედვითაც ჩამოყალიბდა ორი სამრეწველო ზონა: დასავლეთის და სამხრეთის, დანარჩენი დატოვებული იყო საცხოვრებელი და სხვა საქალაქო მშენებლობისათვის;
- **1976 წლის გენგეგმის** განვითარების მიმართულებად მიღებულ იქნა ე.წ. „მერიდიანული“ მიმართულება, ანუ 2000 წლამდე სამხრეთით ამიერკავკასიის რკინიგზის ხაზამდე, დასავლეთით საქალაქო აეროდრომამდე. ძირითადად

იქმნება სამი სამრეწველო ზონა: - ორი არსებულის ბაზაზე და მესამე, სრულიად ახალი ზონა ქალაქიდან სამხრეთით.

- საჭიროა განისაზღვროს ქუთაისის როლი საქართველოს განსახლების ახალ გენერალურ სქემაში, რომელიც აუცილებლად დასამუშავებელია ახალ სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გათვალისწინებით.
- საქცევი გზის მშენებლობის დასრულებით საგრძნობლად გაუმჯობესდება ქუთაისის შიგა სატრანსპორტო სქემა. სატრანზიტო საავტომობილო გადაზიდვების ძირითადი ნაკადები, ივლიან ქუთაისის გვერდის გავლით.
- 2025 წლამდე, ქალაქის სატრანსპორტო სქემის გაუმჯობესებისათვის ჩადებული რიგი მოსაზრებებისა რკინიგზის სქემის რეკონსტრუქციისა, გადასახედია

თავი II - „ქალაქგეგმარებითი პრაქტიკის და დღევანდელი ქალაქმშენებლობითი საკანონმდებლო ბაზის ურთიერთმიმართება მიმდინარე პროცესების ასახვით ქ. ქუთაისის მაგალითზე“, მოიცავს შემდეგ ქვეთავებს: 1. ქალაქმშენებლობითი საკანონმდებლო ბაზის ვაკუუმი ქვეყანაში; 2. პროექტი „ქ. ქუთაისის ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაცია“- 2004 წელი; 3. დასკვნები.

2004 წელს საპროექტო-სამშეობელი კომპანიაში სს „ხურო“ შესრულდა პროექტი „ქ. ქუთაისის ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაცია“. პროექტზე მუშაობის პროცესი დაემთხვა ქალაქგეგმარებითი საკანონმდებლო ბაზის სფეროში სრული ვაკუუმის პერიოდს ქვეყანაში. მოხდა დოკუმენტის ტექსტური ნაწილის ანალიზი. გეგმების ელექტრონული ვერსია ვერ მოვიპოვეთ.

აქედან დასკვნები:

- საკანონმდებლო ბაზის ნორმატიულ დოკუმენტაციაზე ქალაქმშენებლობით სფეროში მუშაობა გართულდა 1991 წლის შემდეგ, სხვადასხვა ინსტიტუციური

ცვლილებების, დაუსაბუთებელი გადაწყვეტილებების გამო, რამაც ქალაქგეგმარებითი სფეროს სრული დეგრადაცია გამოიწვია.

- 2004 წელს „ქ. ქუთაისის ქალაქმშენებლობით დოკუმენტაციაზე“ მუშაობის პერიოდი დაემთხვა ქალაქმშენებლობის დარგში წარმოშობილ საკანონმდებლო ნორმატიული ბაზის სრულ ვაკუუმს, რამაც შეამცირა ამ ნაშრომის პრაქტიკული გამოყენების პოტენციალი. მიუხედავად ამისა პროექტი ინტერესს იწვევს ქუთაისის არსებული მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის სრული გადმოცემით, ასევე, შეიქმნა ქ. ქუთაისის ქალაქმშენებლობით დოკუმენტაციის ელექტრონული ვერსია.

რეკომენდაციები და წინადადებები

სადისერტაციო თემაზე მუშაობის დროს მიღებული შედეგები, რომლებიც დასკვნების სახით იქნა ჩამოყალიბებული ყოველი თავის ბოლოს, იძლევა საშუალებას მნიშვნელოვანი რეკომენდაციებისა და წინადადებების ბანკის შექმნისა, რომელიც ხელს შეუწყობს ქუთაისის ქალაქმშენებლობითი სისტემის ოპტიმალური განვითარების მიღწევას, შიდა საქალაქო ამოცანების გადაჭრას და დახმარებას გაუწევს რეკონსტრუქციისა და განვითარების მომდევნო თაობის გენერალურ გეგმაზე მუშაობას.

ვფიქრობთ საინტერესო და სასარგებლო იქნება გაცნობა რიგი რეკომენდაციებისა და წინადადებებისა, რომელსაც შეიცავს წინამდებარე ნაშრომი. რეკომენდაციები რამდენიმე სახისაა: ინსტიტუციური, ქალაქგეგმარებითი პროექტირებისათვის, განათლებისა და მეცნიერების განვითარებისთვის, ტურიზმის განვითარება - ხელშეწყობისათვის, საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზი დახვეწისათვის.

რეკომენდაციები ინსტიტუციური:

1. ჩამოყალიბდეს „ქალაქმშენებლობის ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი საპროექტო ინსტიტუტი“, რათა პოლიტიკური რყევების მიუხედავად

გეგმაზომიერად მიმდინარეობდეს სამეცნიერო ქალაქმშენებლობითი საქმიანობა, საკანონმდებლო დოკუმენტაციაზე მუშაობა;

2. დაიწყოს საქართველოს განსახლების ახალი გენერალური სქემის დამუშავება, საერთაშორისო პროექტების პერსპექტივების ანალიზით, განისაზღვროს ქუთაისის როლი ქვეყნის განსახლების სისტემაში ახალი რეალიების გათვალისწინებით.

რეკომენდაციები ქალაქგეგმარებითი პროექტირებისათვის:

1. მოხდეს ეროვნული კადრების მობილიზება და გამოცხადდეს კონკურსი „ქუთაისის რეკონსტრუქციისა და განვითარების მეოთხე თაობის გენგეგმაზე“, ასევე ქუთაისის საქალაქო ცენტრის დაგეგმარებისა და მოშენების პროექტზე“;

2. შეიქმნას ქუთაისის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ახალი, მეოთხე თაობის გენერალური გეგმა, ახალი ქალაქმშენებლობითი საკანონმდებლო ბაზის გათვალისწინებით, დაფუძნებული მოსახლეობის რაოდენობის რეალურ სტატისტიკაზე;

3. ქუთაისის ადმინისტრაციული, საგანმანათლებლო, კულტურული, კომერციული ცენტრის შექმნა რიონის მარჯვენა ტერიტორიაზე ქუთაისის მესამე გენერალური გეგმის გადაწყვეტილებების მიხედვით;

4. მიზანშეწონილად იქნას მიჩნეული, საცხოვრებელი რაიონების ე. წ. „განივი“ მიმართულება, რადგან ათვისებული იქნება შედარებით რთული რელიეფი დასავლეთის და აღმოსავლეთის მიმართულებებზე. ამით დაიზოგება ძვირფასი სასოფლო-სამეურნეო სავარგულები და ამავე დროს, ეს მოგვცემს საინტერესო ტერასულ განაშენიანებას.

5. გადაიხედოს 1976 წელს მონიშნული ქუთაისის ადმინისტრაციული საზღვრები სამხრეთით, სოფელ მესხეთის მიმართულებაზე, შემცირების თვალსაზრისით, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების სასარგებლოდ.

6. გამოვლინდეს და აღირიცხოს ქუთაისის განვითარებისათვის, ახალი განაშენიანებისათვის სამოსახლო ტერიტორიების რეზერვები (როული რელიეფები, ამორტიზებული ნაგებობები, ყოფილი თავდაცვითი უწყების ტერიტორიები, უმოქმედო სამრეწველო-სასაწყობო შენობები და ა.შ.);
7. შენარჩუნდეს და გაგრძელდეს შემდგომ პერიოდში ქალაქის განვითარება ქუთაისისათვის დამახასიათებელი დაბალსართულიანი - 1, 2 ან 3 სართულიანი განაშენიანებით;
8. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია დაბალსართულიანი, მაღალი სიმჭიდროვის ახალი მიკრორაიონის მშენებლობა;
9. მრავალსართულიანი მშენებლობა განვითარდეს მხოლოდ გარეუბნებში, უკვე არსებულ მსგავს განაშენიანებაში, მაგისტრალების გასწვრივ;
10. ქუთაისის სატრანსპორტო სქემაში ქალაქის წრიული ავტომაგისტრალის შექმნა. ეს გზა დააკავშირებს ქუთაისს, საგარეუბნო ზონაში მოშორებით მდებარე დასახლებების ცენტრებთან და ხელს შეუწყობს შიგა ტრანზიტული მოძრაობის განტვირთვას რაჭა-ლეჩხუმის და სვანეთის მიმართულებით;
11. გაუქმდეს რკინიგზის სადგური „ქუთაისი 1“, რადგან საავტომობილო გზებისა და საავტომობილო ტრანსპორტის თანამედროვე განვითარებამ მნიშვნელოვნად შეამცირა რკინიგზით განხორციელებული ტვირთბრუნვები ქალაქის ცენტრალურ ტერიტორიაზე. რკინიგზის სადგური „ქუთაისი 2“ სრულად მოემსახურება ქუთაისს, როგორც სატვირთო, ისე სამგზავრო მატარებლების მისაღებად. ამდენად შესაძლებელი გახდება გამოთავისუფლებული სამოსახლო ტერიტორიების გეგმარებითი სტრუქტურის გაჯანსაღება;
12. სამრეწველო წარმოება მიჩნეულ იქნეს ეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტულ მიმართულებად. საჭიროა შემუშავდეს საქართველოში სამრეწველო წარმოების რეაბილიტაციის, მისი რეგულირებისა და განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკა, დაიხვეწოს საკანონმდებლო ბაზა,

რომლის საფუძველზეც უნდა ჩამოყალიბდეს ქვეყნის მრეწველობის დარგობრივ - ტერიტორიალური მმართველობისა და განვითარების სახელმწიფო სისტემა, უნდა აღდგეს ქუთაისში ის საწარმოები, რომლებიც ქუთაისის სამრეწველო პოტენციალის სწრაფ ზრდას უწყობდა ხელს, განსაკუთრებით მსუბუქი მრეწველობა.

რეკომენდაციები განათლებისა და მეცნიერებისათვის:

13. დაფუძნდეს ქუთაისში არქეოლოგიურ და გეოლოგიურ მეცნიერებათა, მათ შორის სპელეოლოგიის დიდი სასწავლო -საგანმანათლებლო კვლევითი ცენტრი;

14. შეიქმნას მძლავრი საერთაშორისო სამეცნიერო კვლევითი ცენტრი რამსარის კონვენციის ეგიდით, რომელიც განთავსდება „ლაზიკაში“ აშენებულ, დღეს უფუნქციო ნაგებობებში. მნიშვნელოვანი ლანდშაფტის გაცნობა მსოფლიოსათვის განსაკუთრებული ბიომრავალფეროვნების კუთხით, რადგან, როგორც ცნობილია მსგავსი, გამყინვარების დროიდან შემორჩენილი ტერიტორია მხოლოდ ორია მსოფლიოში და აქედან ერთი კოლხეთის ნაკრძალია.

15. ჩამოყალიბდეს საგანმანათლებლო სასწავლო - სამეცნიერო ცენტრი ახალგაზრდა პოლიტიკოსებისათვის, იურისტებისათვის, საერთაშორისო ურთიერთობის და მსგავსი პროფილის სტუდენტებისათვის და განთავსდეს ახალი პარლამენტის შენობაში, ამავე დროს საქართველოს პარლამენტსაც უნდა ჰქონდეს ადგილი ქუთაისში გასვლითი სხდომების ჩასატარებლად;

16. დაფუძნდეს ქუთაისში თბილისის საჯარო ბიბლიოთეკის ბაზაზე, სამეცნიერო ბიბლიოგრაფიული ლიტერატურის და კარტოგრაფიის თარგმნისა და კვლევის ცენტრი, აღჭურვილი მაღალი კომპიუტერული და ოფსეტური ტექნიკით და კვალიფიციური სპეციალისტებით.

ა.) მოსაძიებელია, დღეს ცნობილი, მეფის რუსეთის დროინდელი რუკების

გარდა სხვა რუკებიც, რომლებიც მოსკოვის სამხედრო-საისტორიო არქივში ინახება ;

ბ). ჟაკ ფრანსუა გამბას „მოგზაურობა ამიერკავკასიაში“ და დიუბუა დე მონპერეს ნაშრომი „მოგზაურობა კავკასიაში“ თავისი რუკებით და ატლასებით, იშვიათ ბიბლიოგრაფიულ წიგნთა რიცხვს მიეკუთვნებიან ნაშრომები მნიშვნელოვანი და უნიკალურია საქართველოს ისტორიის მკვლევართათვის და ამასთანავე ზომით მოცულობითი; აუცილებელია მათი მაღალი ხარისხის ელექტრონული ვერსიის და კვალიფიციური თარგმანის შექმნა;

გ). ასევე, ანტიკური ლიტერატურული ნაწარმოებებისა, რათა გამუდმებით ხდებოდეს მეცნიერების მათზე მუშაობა, ეს წიგნები შეიცავენ ბევრ საინტერესო ინფორმაციას და დოკუმენტს ჩვენი ქვეყნის შესახებ.

რეკომენდაცია ტურიზმის ხელშეწყობისთვის:

ტურიზმი ქუთაისისთვის უნდა გახდეს ერთერთი პრიორიტეტული მიმართულება. ამისათვის ქალაქს და მიმდებარე ტერიტორიას გააჩნია დიდი პოტენციალი. ამისათვის მიგვაჩნია საჭიროდ:

ა). ძველთან პარალელურად, ახალი ტურისტული მარშრუტების მოძიება და დამკვიდრება;

ბ) - პედალირება მითზე „არგონავტებზე“ და „მედეაზე“. ამ მითს იცნობს მსოფლიო: ჩამოყალიბდეს ყოველწლიური დღესასწაული - კარნავალი ამასთან დაკავშირებით;

გ) - „მომაკვდავი“ სოფლების ჩართვა ეკოტურიზმის პროგრამაში მათი გაცოცხლებისათვის.

დ) - ტურისტებისთვის საინტერესო იქნება ჟაკ ფრანსუა გამბას, მე-19 ს-ის ფრანგი მოგზაურის და კომერსანტის, სახლმუზეუმის ჩამოყალიბება, რომელიც

დამკვიდრდა ქუთაისში და აქვეა დაკრძალული. მემკვიდრეები დღესაც ცხოვრობენ ქუთაისში. მოიძებნოს დოკუმენტაცია მის შესახებ, მოხდეს რეკლამირება და ტურისტების დაინტერესება ამ თემით.

დ) - ქუთაისის ძველი ხიდები: ჯაჭვის ხიდი, წითელი ხიდი და თეთრი ხიდი, ასევე ძველი კიბე-ქუჩა უდავოდ ქუთაისის ღირსშესანიშნაობაა და ძეგლია. შესაძლებელია ქუთაისის ისტორიული თეთრი ხიდის აღდგენა მისი პირვანდელი სახით, ამისათვის ქუთაისის არქივში არსებობს ზუსტი ნახაზები. რიონის ულამაზესი „თეთრი ქვები“ უნდა შეტანილ იქნას ბუნებრივი ძეგლების ნუსხაში;

საკანონმდებლო-ნორმატიული ბაზა

17. ქ. ქუთაისის ტერიტორიების შემდგომი განვითარების წესებში (რეგლამენტში) აისახოს:

1. „საქართველოს დასახლებათა ტერიტორიების გამოყენებისა და განაშენიანების რეგულირების ძირითად დებულებებში“ მიღებული კოეფიციენტები;
2. „თბილისის ტერიტორიების გამოყენებისა და განაშენიანების რეგულირების წესებში“ შესული ცნებები: „ჩარჩო გეგმა“ და „კარკასი“, გამოყენებულ იქნას აგრეთვე „ქუთაისის ტერიტორიების გამოყენებისა და განაშენიანების რეგულირების წესებში“.

Kutaisi’s architectural – urban development and its future perspectives.

Resume

The subject of Medea Abuladze thesis is to analyze country's second city Kutaisi's Architectural - planning stages, presentation of town's history remnant graphical material and conclusions based on the prospects for future detection.

In era of global urbanization, problems of reconstruction and development of historical cities are very sensual so they do not lose their original charm and attractiveness.

Exceptionally big interest causes Kutaisi's future situation as the country's "parliament city", as with the transformation and reconstruction of urban structure comes the change of urban system parameters. Therefore the presented work "The development of Kutaisi's architecture – urban planning and its future perspectives" is very crucial.

This dissertation contains 151 Pages and consists of: Title Page, Signature Page, Resume on Two languages (English and in Georgian), The Main Text, Table of Contents, List of Illustrations and Gratitude Page. This dissertation's main text part contains: Introduction, review of the used literature, chapters and subchapters with conclusions, conclusions, recommendations and ideas, list of used literature.

The introduction covers: actuality of subject, research goal, Object of research, methodology of research, scientific novelty, and practical significance. This work's main target is to draw out recommendations for next work on Kutaisi's renovation and development plan.

Research methodology was according to several levels of research, including the collection historical, statistical and cartographic materials and the research. On first level collecting material took plenty of time, because after 1991 architectural institutes where city planning big format plans were preserving was destroyed and family archives were inaccessible. The systematization, analyzing and forming conclusions is a news in this field of research.

We can consider a **scientific news** the last century's architects T. and Sh. Lomtadze's family's city planning archive's public presentation by national archive branch of Kutaisi.

Also after collecting 1872 years edition several plans and joining them together we can restore almost full picture of city Kutaisi and save it in electronic version.

It's important to say, that this research is very exceptional because Kutaisi city planning history is not completely studied yet. First research which was dedicated to this issue was made by architect Temur Lomtadze and contained period before 1975 year. Before Temur's research this issue is generally analyzed in an article by L. Sumbadze and V. Tsintsadze, which was mainly the research of dwellings (1948). N. Janberidze's Monograph "Soviet Georgian Architecture", also it's discussed by B. Beridze and N. Asatiani.

The first chapter includes the review of literary materials according to the levels of urban planning development.

Part I - "Kutaisi's small historical – retrospective analyze contains: **1.** Analyzing the graphical source from Russian Kingdom period; **2.** Kutaisi and Jean François Gamba; **3.**

Kutaisi and Dibujo De Mon Pere; **4.** 1872 yeas Plan of Kutaisi's; **5.** Old bridges of Kutaisi; **6.** Conclusions.

In This Chapter are discussed maps of Imereti's Kingdom after joining Russian Kingdom. This are 1820, 1844, 1872, 1909 years plans, with attached commentaries; we have seen very interesting map in Fransua Gamba book "Travel in Caucasus", also for research is important Dibujo De Mon Pere's plan of Kutaisi. In our research we have discussed old bridges of Kutaisi and introduced old plan of "White Bridge", original of plan is preserved in archive of Kutaisi.

Part II - "Prerequisite of Kutaisi's development as second city and its place in Georgia's Resettlement system" contains following Subchapters: 1. General Plans made in 1938, 1947, and 1956 in Soviet Union; 2. 1976 years Kutaisi's reconstruction and development third general plan; 3. Information about Kutaisi's overall city Centre; 4. 1976 years Plan of Kutaisi's District. 5. Georgian Resettlement regional scheme project of 1976 year. 6. Kutaisi's Suburb Transportation.

Especially we focused on Kutaisi's third generation general plan, which is believed nowadays most complete work based on Completeness of material and documentation.

We have analyzed projects of 1983 years contest of Kutaisi's city Centre, also Kutaisi's and Kutaisi's districts role in Georgia's Resettlement scheme, as west Georgia's central place, "Lazika's" role in the field, the presented material around Kutaisi's transportation system, the building of new detour road, new airport, the draft of transportation system of Kutaisi compiled in 1976 with the perspective of year 2025.

Research's Second chapter: "Urban planning practices and modern urban development of the legal framework of mutual respect on processes base on example of Kutaisi" contains following subchapters: 1. Urban development construction work in the vacuum of the legal framework; 2. 2004 years project "Kutaisi's urban development Documentation"; 3. Conclusions.

JSC "Khuro" work on "Kutaisi's urban construction documentation" coincided in 2004 with a period of a full legislative vacuum. A brief overview work done on text, unfortunately plans for the electronic version were not available to us.

"Recommendation and future prospective" includes subchapters: 1. Conclusion; 2: recommendations and ideas. This subchapter includes the conclusions based on the results of the study, recommendations for the establishment of a future prospect. The new general plan for the development and reconstruction work.

გამოქვეყნებული ნაშრომების სია

1. „ქუთაისის საგარეო სატრანსპორტო ქსელის ანალიზისა და განვითარების საკითხისათვის“ - ჟურნ. „მშენებლობა“ №4(27), თბილისი 2012წ.
2. „ქ. ქუთაისის საერთო საქალაქო ცენტრის განვითარების საკითხისათვის“ - ჟურნ. „მშენებლობა“ №4(27), თბილისი 2012წ.
3. „საქართველოს ქალაქთგეგმარებითი დაპროექტების მემკვიდრეობის შენარჩუნებისა და დაცვის საკითხები“ - ქალი და XXI საუკუნე - საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია- თბილისი 2011 წ.

მონაწილეობა სამეცნიერო კონფერენციებში:

1. „თბილისის სატრანსპორტო - საინჟინრო კვანძები და ლანდშაფტი - პრობლემა და ზოგიერთი მოსაზრება გულისას მოედნისა და მიმდებარე ტერიტორიის ანალიზის მაგალითზე - არქიტექტურის და ქალაქთმშენებლობის თანამედროვე პრობლემები“. - სტუ არქიტექტურის ურბანისტიკისა და დიზაინის ფაკულტეტი, თბილისი 2012წ.
2. „რატომ გვჭირდება არქიტექტურული და ქალაქგეგმარებითი მემკვიდრეობის მუზეუმი“. - სტუ. ქართული არქიტექტურის თეორიისა და ისტორიის საკითხები N 3(6), თბილისი 2007წ.
3. „დროთა კონფლიქტი - ქართული საეკლესიო ხუროთმოძღვრული ტრადიციების შენარჩუნების და განვითარების საკითხისათვის“. - კავკასიის მაცნე (სპეციალური გამოშვება 2), თბილისი 2003წ.
4. „საბჭოთა პერიოდის საქართველოს არქიტექტურული მემკვიდრეობის დაცვის და ძეგლად გამოცხადების საკითხისათვის“. - კავკასიის მაცნე (სპეციალური გამოშვება), თბილისი 2002წ.

გამოცემები:

1. „არქიტექტორი - ლერი გოშაძე“ - პუბლიკაციები, პროექტები, ფერწერა,

გრაფიკა - 2005წ.

2. „კლასიკური არქიტექტურული ფორმები - კაპიტელი“, - მეთოდური მითითებები არქიტექტურის ფაკულტეტის აკადემიური საფეხურის დისციპლინაში - თბილისი 2009წ.
3. „მეთოდური მითითებები და საკურსო პროექტები ქალაქთმშენებლობაში“ - არქიტექტურის ფაკულტეტის ბაკალავრიატის აკადემიური საფეხურის III – IV კურსებისთვის - თბილისი, 2012წ.

სემინარები და კოლოკვიუმი

სემინარი - „ქ. ქუთაისის ისტორიული და დღევანდელი როლი საქართველოს ქალაქების იერარქიასა და განსახლების სისტემაში“

თარიღი: 11.01.2012

სემინარი - „ქ. თბილისში, გულიას მოედნის და მიმდებარე ტერიტორიის ფუნქციური, სატრანსპორტო და სივრცით- მოცულობითი განვითარების ანალიზი რუსთავის გზატკეცილის დამაკავშირებელი სატრანსპორტო სქემის ჩართვით.“

თარიღი: 16.03.2013

კოლოკვიუმი - „ქ. ქუთაისის ქალაქგეგმარებითი პროექტირების ეტაპები და მისი სამომავლო პერსპექტივები“

თარიღი: 16.03.2013